

FÖRDJUPNING

Ny befolkningsprognos får effekter på sysselsättningen på lång sikt

I denna fördjupning redovisas Konjunkturinstitutets bedömning av hur potentiell sysselsättning och BNP påverkas av Statistiska centralbyråns (SCB) nya befolkningsprognos.¹⁵ Enligt SCB:s nya prognos ökar befolkningen 15–74 år med drygt 280 000 personer under perioden 2012–2020. Det är en snabbare ökning än vad SCB tidigare prognostiserat. Konjunkturinstitutet bedömer att den nya befolkningsprognosen gradvis höjer nivån på potentiell sysselsättning.

På lång sikt är den demografiska utvecklingen, det vill säga både befolkningens storlek och befolkningens sammansättning, en viktig drivkraft för den ekonomiska utvecklingen. Demografien påverkar hur arbetskraft och antalet arbetade timmar utvecklas på lång sikt. Tillsammans med produktivitetsutvecklingen är den demografiska utvecklingen en central faktor för hur snabbt produktionen kan öka i ett långsiktigt perspektiv. Konjunkturinstitutet använder sig av den demografiska modellen KAMEL för att göra framskrivningar av olika arbetsmarknadsvariabler (se fakturata för en beskrivning). Framskrivningarna tar sin utgångspunkt i SCB:s befolkningsprognos.

SCB PROGNOTISERAR SNABBARE ÖKNING AV BEFOLKNINGEN I ARBETSFÖR ÅLDER

I maj publicerade SCB en ny befolkningsprognos.¹⁶ Enligt denna antas befolkningen i arbetsför ålder (15–74 år) öka med i genomsnitt 31 000 personer per år under perioden 2012–2020. Det är en snabbare ökning än i 2011 års befolkningsprognos, i vilken befolkningen i arbetsför ålder väntades öka med i genomsnitt 17 000 personer per år (se diagram 51).¹⁷ Revideringarna beror främst på antagandet om högre invandring.¹⁸ Sammantaget väntas befolkningen 15–74 år bli knappt 130 000 personer fler 2020 jämfört med i föregående prognos.

Att befolkningsprognosen revideras är inget ovanligt. Diagram 52 visar att SCB under senare år med få undantag har

¹⁵ Potentiell sysselsättning är den nivå på sysselsättningen som uppnås vid konjunkturrell balans på arbetsmarknaden, det vill säga då arbetslösheten är lika med jämviktsarbetslösheten.

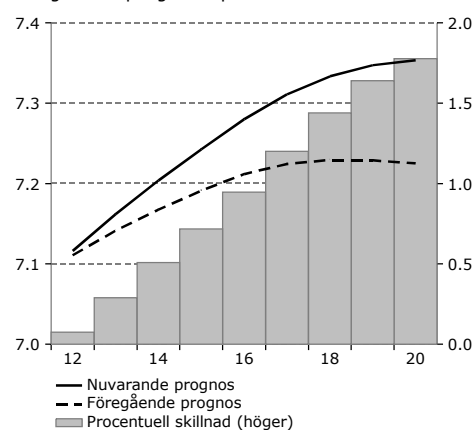
¹⁶ Se *Sveriges framtida befolkning*, Demografiska rapporter 2012:2, Statistiska Centralbyrån.

¹⁷ Vart tredje år gör SCB en omfattande översyn av befolkningsprognosen, vilket är fallet i år. Åren däremellan uppdateras endast antagandena för befolkningsprognosen för de närmast kommande åren.

¹⁸ Även reviderade antaganden rörande fertilitet och dödlighet bidrar till en snabbare ökning av befolkningen.

Diagram 51 Befolkningsprognos, 15–74 år

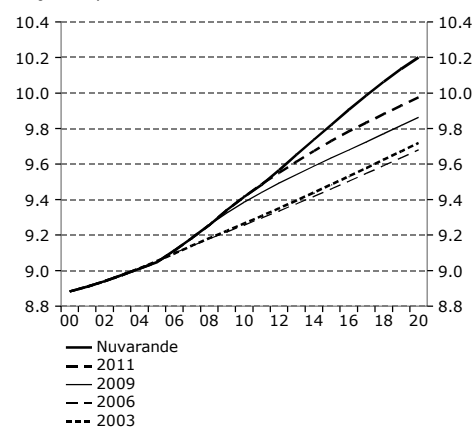
Miljoner personer respektive skillnad mot föregående prognos i procent

Källa: SCB.

Diagram 52 SCB:s befolkningsprognos vid olika tillfällen

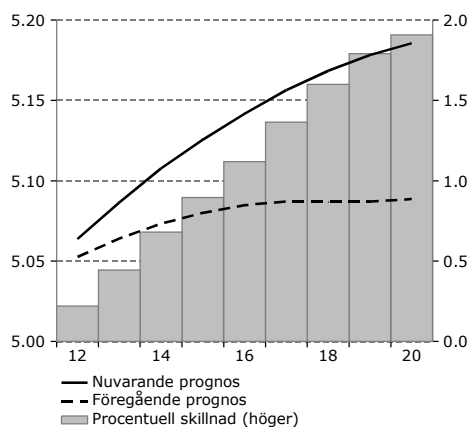
Miljoner personer

Källa: SCB.

Diagram 53 Demografisk framskrivning av arbetskraften

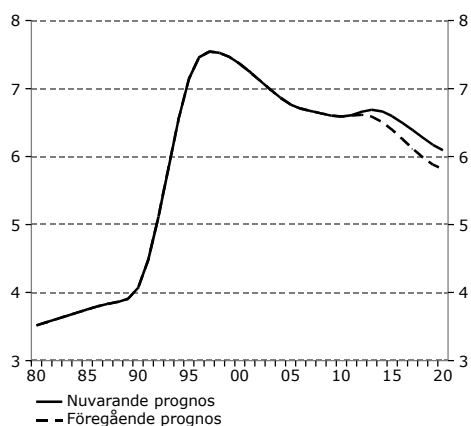
Miljoner respektive skillnad mot föregående prognos i procent

Källa: Konjunkturinstitutet.

Diagram 54 Jämviktsarbetslöshet

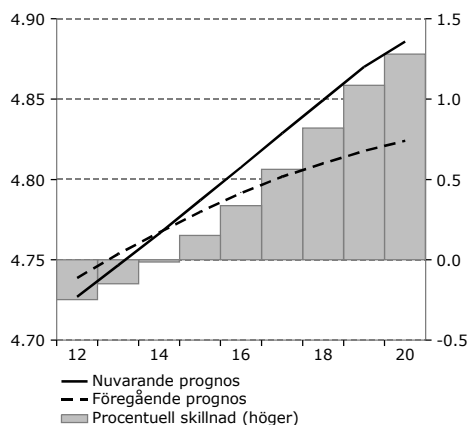
Procent

Källa: Konjunkturinstitutet.

Diagram 55 Potentiell sysselsättning

Miljoner respektive skillnad mot föregående prognos i procent

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

reviderat upp befolkningsprognoserna. I år är dock revideringarna av utvecklingen på längre sikt större än vanligt.

KONJUNKTURINSTITUTET REVIDERAR UPP POTENTIELL SYSSELSÄTTNING

Befolkningsstillväxten och dess sammansättning är centrala för utbudet av arbetskraft på lång sikt.¹⁹ Framskrivningar i KAMEL visar att det demografiska tillskottet till arbetskraften uppgår till i genomsnitt 0,3 procent per år under perioden 2012–2020. Det är en betydligt snabbare ökning jämfört med 2011 års befolkningsprognos (se diagram 53). Men liksom i tidigare prognos blir det demografiska tillskottet till arbetskraften inte lika stort som befolkningsstillväxten 15–74 år. Det förklaras av att befolkningens sammansättning ändras så att grupper med relativt sett lägre arbetskraftsdeltagande utgör en allt större andel. Sammantaget bedömer Konjunkturinstitutet att potentiell arbetskraft blir knappt 2,0 procent högre 2020 jämfört med föregående prognos till följd av den nya befolkningsprognosen.

Befolkningens sammansättning kan även påverka jämviktsarbetslösheten om det finns skillnader i anställningsbarhet mellan olika grupper i befolkningen.²⁰ Framskrivningar i KAMEL visar att befolkningens sammansättning väntas driva upp jämviktsarbetslösheten något jämfört med Konjunkturinstitutets tidigare bedömning.

Flera olika indikatorer pekar också på att matchningen på arbetsmarknaden fungerar något sämre än väntat (se avsnittet ”Resursutnyttjande” i kapitlet ”Produktion och arbetsmarknad”). Konjunkturinstitutet reviderar även av detta skäl upp jämviktsarbetslösheten, som bedöms uppgå till drygt 6 procent 2020 (se diagram 54).

Dessa förändringar medför att Konjunkturinstitutet reviderar upp potentiell sysselsättning som väntas bli ca 1,3 procent högre 2020 jämfört med föregående prognos (se diagram 55). Men samtidigt har Konjunkturinstitutet reviderat ner synen på potentiell produktivitet (se avsnittet ”Utvecklingen i Sverige” i detta kapitel). Den sammantagna effekten på potentiell BNP stannar därför vid 0,5 procent år 2020. I förhållande till den totala befolkningen, det vill säga per capita, blir potentiell BNP 1,6 procent lägre 2020.

¹⁹ Under de närmast kommande åren påverkas även potentiell arbetskraft av kvardröjande effekter av hittills genomförda reformer, till exempel jobbskatteavdraget och reformerna inom arbetslöshets- och sjukförsäkringen, samt av persistenseffekter till följd av den djupa lågkonjunkturen. För en utförligare beskrivning se fördjupningarna, ”Långsiktiga effekter på arbetsmarknaden av ekonomisk-politiska reformer” och ”Konjunkturinstitutets bedömning av jämviktsarbetslösheten”, *Konjunkturläget*, december 2011.

²⁰ För en redogörelse av andra faktorer som påverkar jämviktsarbetslösheten se fördjupningen, ”Konjunkturinstitutets bedömning av jämviktsarbetslösheten”, *Konjunkturläget*, december 2011.

FAKTARUTA

KAMEL är Konjunkturinstitutets modell för demografisk framskrivning av arbetsmarknadsvariabler. Modellen innehåller utfallsdata från SCB:s arbetskraftsundersökningar (AKU) för en rad arbetsmarknadsrelaterade variabler såsom till exempel arbetskraft, sysselsättning och arbetade timmar. Alla variabler är fördelade på kön, ålder (ettårsklasser 15–74 år) och ursprung.²¹

Med utgångspunkt från ett givet basår, till exempel senaste utfallsår, skrivs arbetsmarknadsvariablerna fram med den demografiska utvecklingen enligt SCB:s senaste befolkningsprognos (fördelad på samma grupper som indata i KAMEL). Därmed fångar modellen hur förändringar i befolkningens sammansättning påverkar respektive arbetsmarknadsvariabel. Tillväxttakten för en aggregerad variabel kommer därmed att återspegla både förändringar i befolkningens storlek och i befolkningens sammansättning. Om befolkningssammansättningen förändras så att till exempel befolkningen ökar relativt snabbt i grupper med högt arbetskraftsdeltagande, kommer tillväxttakten i arbetskraften att bli högre än tillväxttakten i befolkningen.

Den demografiska framskrivningen görs för respektive grupp och aggregeras sedan upp till den arbetsföra befolkningen (15–74 år). Utgångspunkten är att de relationer på arbetsmarknaden som gäller under basåret även gäller framöver. Framskrivningen tar därmed inte hänsyn till eventuella trender som till exempel ökat arbetskraftsdeltagande eller minskad arbetad tid inom olika grupper av befolkningen.

²¹ Det finns fyra kategorier för ursprung: född i Sverige, född i Norden exklusive Sverige, född i Europa exklusive Norden och född utanför Europa.